

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

13. An ex superfluo status teneatur quis facere eleemosynam in communibus pauperum necessitatibus? Et an pauperibus, qui ad mendicandum publicis in locis expositi, vel ex nuditate, vel ex morbo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

nam quod non potest licite retineri, non potest etiam licite acquiri. Ergo.

4. Quæ cum sint duriora, neque de talibus solet poenitentibus esse scrupulus, vel à confessoris eis inflicti, neque detur ratio efficax, quæ illum admittere compellat; relinquatur sanè, nec esse adnitendum quoddam peccatum mortale sit superfluum, tam naturæ, quam statui retinere in alium finem, quam in pauperum subventionem? excepto casu extremæ, vel quasi extremæ, seu grauis necessitatis, & non communis: pro communi autem necessitate, intelligo illam, quam patiuntur pauperes ostentim mendicantes, & hi qui vt-cumque quidem tuentur suum statum, sed non sine magno labore, nec sine difficultate: quos quidem pauperes, non tenentur diuites inquirere ad subleuandam eorum egestatem, vt ex Nauarro notat Reginaldus in *praxi tom. 2. lib. 4. cap. 20. sect. 1. n. 146.*

Sup, hoc in Ref. 2. not. præterita. §. Tertio, & la. rē inf. in Ref. 18. signanter in fin.

5. Ex his omnibus respondeo ad propositam questionem negatiuè: & licet opinio affirmatiua esset vera, tamen in praxi nunquam, aut rariùs eueniet Nam, vt ait Vasquez *opusc. de elemos. cap. 4. dub. 4. num. 14.* laici possunt de bonis patrimonialibus seruare ad statum suum, vel consanguineorum mutandum, & tunc illud non dicitur superfluum. Vnde vix in sæcularibus inuenies, etiam in Regibus, superfluum statui. Hæc Vasquez, quæ quidem confessoris diuitum multum plausibilia erunt.

RESOL. XIII.

An ex superfluo status teneatur quis facere elemosinam in communibus pauperibus necessitatibus?

Et an pauperibus, quid ad mendicandum publicis in locis expositi, vel ex nuditate, vel ex morbo extrema necessitatis euidencia signa ostendunt, sub præcepto teneatur quis succurrere, si habet superfluum vita?

Et notatur quod si quis habens superflua ita omittit elemosinam, vt nihil omnino det communem necessitatem patientibus, aut ita modicum pro quantitate sue substantia, peccat mortaliter. Ex part. 5. tract. 8. Resol. 17.

§. I. **P**rima sententia affirmat, sic sentiunt Doctores, quos ego ipse citavi in 2. part. tract. 1. misc. resol. 32. quibus nunc adde Ioannem VVigersin 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. 6. num. 39. Becanum in 2. 2. cap. 21. dub. 4. num. 8.

Quæ hic est Ref. antecedens, & sup. in Ref. 8. §. 1.

2. Secunda sententia Azorij *tom. 2. lib. 12. cap. 7. q. 4. ver. accedit.* Suarez de charitate, *disp. 7. sect. 3. n. 3.* & Lorca *in. 2. 2. sect. 3. disp. 39. memb. 2. num. 30.* vbi docet quoddam nemo tenetur omnibus communiter indigentibus subuenire, sed aliquibus, nec tenetur in totum alicuius indigentiam subleuare, sed satis est aliquid ei dare. Item potest omitti vnus & alter pauper communiter indigentes, etiam si petant elemosinam seruando eam aliis. Ex quibus infero neque etiam esse necessarium totum superfluum in elemosinam expendere, sed potest aliquid referuari in alios vsus licitos; & præsertim pios. Quorum omnium ratio hæc est, quia præceptum occurrendi communibus indigentibus pauperum ex parte accipientium non est determinatum, sed vagum, & indeterminatum, ex parte dantium non est tale, vt singulos obliget in solidum, sed communiter omnes diuites, & habentes superflua, & sufficienter his necessitatibus subueniri censetur, si singuli aliqui dent, & aliquibus; quam latitudinem obligationis communis elemosinæ, & propter eam non esse præmittenda alia opera pietatis, indicauit Christus *Matth. 26.* cum approbans obsequium Magdalenæ dixit Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem non semper habebitis, id est,

ocasio benefaciendi pauperibus semper adest, & non ita vrget, quin possit in aliud tempus differri, &c. Non ergo iudicandum est quoniam peccare mortaliter omissione huius præcepti, eo quod superflua possideat, & retineat, vel in alios vnus expendat, nec eo quod vnus, aut alterum pauperem prætermittat, sed tunc solum quando ita omittit elemosinam, vt nihil det, aut ita parum pro quantitate substantiæ, vt si eodem modo omitterent reliqui diuites, pauperibus deesset subsidium, id autem in specie docet prudētis arbitrio committi debet. Ita Lorea. Vnde ex his Suarez *vbi supra num. 7.* censet esse peccatum mortale hunc actum, Nolo de superfluis erogare elemosinam in communibus necessitatibus, nisi sciret occurrere graues necessitates. Vide Tannerum *tom. 3. disp. 2. §. 5. dub. 2. num. 15.*

3. Tertia sententia asserit in tali casu adesse tantum peccatum veniale, & ita docet Granadus in 2. 2. *con. trouerf. 3. tract. 1. 1. disp. 2. sect. 4. num. 26.* vbi sic ait. Dico tertio, excusari non potest à culpa veniali, & periculoso statu, qui de superfluis non elargitur elemosinam in communibus pauperum necessitatibus nisi cum ratio aliqua pietatis, & diuini obsequij præponderat; hoc vt minimum dandum est Doctores posterioris sententiæ, & fortitudinis argumentis, quibus ea comprobatur, & sanè nemo est, qui non videat otiosam & auarum pecuniæ retentionem esse, quando quod tibi nullo modo, etiam ad status gloriam, & magnificentiam, necessarium est, in arca referuas, aut nouas domus extruis, & ad honores aspiras. Merito itaque Iacobus Apollolus in *sua Can. cap. 5.* eiusmodi diuites increpauit, *Diuitis vestra pretiosa sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt, aurum, & argentum vestrum eruginauit, & argeorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis, thesaurizatis vobis iram in nouissimis diebus:* quæ verba etiam grauem culpam significant, & intelligenda sunt rigorosè de diuitibus, qui extremis, aut grauibz necessitatibus succurrere nolunt, iuxta primam asseritionem, & dicta etiam videantur contra diuites, qui retinent aliena, & occasione diuitiarum alia luxuriæ & homicidij scelera perpetrarunt, vt constat ex sequent. immediatè in illomet capite, adhuc tamen quoad culpas veniales, & maximum mortalitatis periculum extendenda sunt ad casum nostre tertie asseritionis. Vide egregium Commentarium Augustini de Quirō in prædictum locum. Ad didi tamē, nisi ratio aliqua pietatis, aut diuini obsequij præponderet, quia si in communibus necessitatibus diues non elargiatur pauperi elemosinam, vt templum adhibet, vel Monasterium Religiosorum erigat, vel quid simile, ab omni culpa excusabitur, vt Ecclesiæ praxis persuadet. Ratio verò est, quia cum obligatio in prædicto casu subueniendi pauperibus non sit grauis secundum probabilem opinionem, de qua in secunda asseritione, sed leuis & orta ex charitate, videtur sufficiens ad vitandum in hoc negotio omne peccatum, quod in sumptus pios, & diuini obsequij expendatur bona superflua, nec est pauper rationabiliter inuitus si propterea communem eius miseriam non subleuet, vt alia opera pietatis exequatur. Hactenus Granadus loco citato.

4. Verum his non obstantibus mihi placet quarta sententia negans nulli hominum esse obligationem erogandi elemosinam in necessitate communi. Ita DD. quos ego citavi *vbi supra in 1. part. tr. 1. Miscellan. resolut. 32.* quibus nunc addo doctum Hurtadum de Mendoza in 2. 2. *disp. 159. sect. 4. §. 131.* & ratio est, quia ego nō teneor alicui erogare mea bona, quod prudenter existimo proximi necessitatem deplendam ab aliis; sed hoc contingit in necessitate communi.

mini. Ergo in illa ego non teneor erogare eleemofynam. Maior satis est probata tota hac disputatione, non solum in necessitate communis, sed etiam in graui & extrema (dammodo non imminet periculum vitæ interim dum alius accurrit). Minor etiam est saepe probata quia si quis egeat alimento, & hoc non donetur ab aliis, iam est in necessitate graui, imò in extrema. Multæ enim necessitates dicuntur communes, non quod materia sit leuis, sed quia egentes à multis leuantur, ita vt me eleemofynam præmittente, alij eam erogent: vt patet in paupere ægro, qui viuere non potest absque aliorum bonis, & tamen est in necessitate communi, quia licet à me non curetur, est tamen Xenodochium in quo curetur, aut ego sum conscius illum ab amico, aut vicino curandum, ob quod non teneor ego illum curare; teneret autem si id alij non essent præstituri, quod argumentum efficacissimum est ad ostendendam euidenter probabilitatem & practicam securitatem huius sententiæ. Necessitas item communis potest considerari ex ipsa sola leuitate matæ, quamuis ego sum certus egenti nullum alium opitulaturum; in hoc casu probo meam sententiam, quia necessitate proximi est leuis quicquid enim mali, aut ærumnæ patitur, leue est; sed ego non teneor hominem leuare omnibus malis, etiam leuibus. Ergo neque erogare eleemofynam in eo euentu. Probo minorum, tum quia hominem leuare omni in labore, est illum constituere in magna felicitate, & illum liberare ab omni indigentia, & illi locupletare, quæ enim maior felicitas corporis esse potest post originale peccatum, quam nihil dolere; Aut quæ opulentioris diuitiæ, quam nullo egere? Sed ego non teneor hominem locupletare, neque illum ita curare, vt capite nec leuiter doleat; esset enim hæc intoleranda diuitibus sollicitudo, quam vix parentes gerunt cum filiis, quos aliquando laboribus, ac doloribus exercent, neque à me extorquenda est maior sollicitudo in alios, quam in me ipsum debeat; & quidem argumentum quod mouit Antonium atque Durandum, magni momenti est, ne videlicet tam infiniti diuites damnentur, qui minutas illas pauperum egestates parui faciunt; & quidem quando Doctorum auctoritas & argumentorum pondus dant locum, non infinitorum conscientias opprimamus id faciendum est, ne illi pereant, quando possunt probabiliter ab illo periculo liberari. Duo igitur cum diuitibus censo esse faciendæ, alteri illis consulendum, & seruo persudandum, vt liberales sint in pauperes communes, & ea ratione Deum sibi placent, ac conciliant, quod sancti Patres de scripto & cõsuetudine saepe fecerunt; alterum diuites esse ducendos, eos non teneri ad eleemofynam erogandam in necessitate communi, melius enim est, vt multi eleemofynam tota conscientia omittant, quam vt eam omittant cum conscientia peccati mortalis, & quamuis aliqui pauci præ scrupulo eam essent erogaturi, id tamen maioris est momenti, quam tot animorum interitus, qui eam non erogabunt quamuis se ad id obligari apprehendant. Hucusque Hurtad. loco citat., qui §. 136. subdit omittit eiußmodi eleemofynas in communibus necessitatibus ex obiecto, & per se nullum esse peccatum; per accidens autem frequenter est peccatum veniale, quia illa omisso oritur ex animo auaro plus iusto pecunia amantes, neque illi omissioni præscribitur finis honestus, sed potius inhonestus; et ego, &c.

Notandum est hic obiter primò quòd stando in prima opinione querit Malder. in 2.2. quest. 32. art. 5. dub. 1. quest. 4. an pauperibus, qui ad mendicandum publicis in locis expositi, vel ex nuditate, vel ex morbo extreme necessitatis euidentia signa ostendunt, sub precepto teneatur quis succurrere, si habeat superfluum vitæ? & respondet rarius euenire, vt quis te-

neatur, quia ferè ad mouendum spectatores huiusmodi necessitas exaggerari, & aliquando etiam ab eis simulari solet, vel sanè ab aliis iuandi facilius præsumuntur. Ita Malderus, & post illum Ioannes Vviger in 2.2. quest. 33. art. 6. dub. 6. concl. 2. n. 32. quod est valde notandum.

6. Notandum secundo, stando etiam in prima opinione, quòd si quis habens superflua, ita omittit eleemofynam, vt nihil omninò det communem necessitatem patientibus, aut ita modicum pro quantitate suæ substantiæ, vt si alij diuites eo modo facerent, pauperibus deesset subsidium; mortaliter peccat, quia transgreditur præceptum de eleemofyna in re graui, quauis enim singulæ tales necessitates non sint per se magni momenti, multæ tamen coniunctæ efficiunt in Republica magnam miseriam, multæ etiam omissiones eleemofynæ in similibus necessitatibus habet se, non vt multa peccata venialia, quæ nunquam faciunt vnum mortale, sed vt vna notabilis transgressio præcepti simili aliquo modo, quò etsi furtum paruum sit solum veniale peccatum, multa tamen parua furti constituant peccatum mortale, quatenus continent magnam iniustitiam, ac supponunt voluntatem retinendi multum rei alienæ. Ita Syluius in 2.2. quest. 32. art. 6. queritur 2. ad argum. 6. Azorius tomo 2. libro 12. cap. 8. quest. 1.

RESOL. XIV.

An spes ascendendi ad superiorem statum liberet ab omni elargiendi eleemofynam de superfluis? Ex p. 5. tract. 8. Resol. 20.

§. 1. **N**egatiuè respondet Lorca in 2.2. sect. 3. disput. 39. memb. 1. num. 7. vbi sic ait: Addunt aliqui ad necessitatem, vel conuenientiam status reuocandum esse ascensum ad superiorem statum, ita vt ea non censentur superflua, quæ licet excedant mensuram status præsentis, conducere tamen possunt, & seruari: vt homo altiore statum acquirat, & acquisitum conseruet. sed si hæc sententia vera est, nihil inquam erit superfluum, quoniam quicumque potest ad altiore statum ascendere, & quæcumque superflua statui præfenti conducere possunt ad acquirendum altiore statum. Nec sufficit si dicamus quod Caietanus insinuat, id solum verum esse quando proximè speratur ascensus ad maiorem statum, quem tamen non omnes sperare possunt; hoc enim nullius est momenti, quia sequeretur illum, qui habet pauca ultra necessitatem præsentis status, habere superflua; qui habet autem plurima, nihil habere superfluum, quia isti facile est, & proximum altiore statum comparare, illi autem difficile & remotum; illatio verò videtur planè absurda. Mihi aliter dicendum occurrit, existimo enim non idè bona non esse superflua, quòd conferuntur ad acquirendum maiore statum, si quis tamè alia via speret proximè & probabiliter ascendendum sibi esse ad maiorem statum, in quo pluribus indigebit, vt quia fiet Consiliarius Regis, aut Dux exercitus, potest conseruare ea, quibus nunc non indiget tanquam necessaria statui futuro. Ita Lorca vbi supra, contra Caietanum & Cordubam.

2. Sed ego puto sententiam Caietani & Cordubæ esse probabilissimam, quam tuetur, vt alibi adnotauit sapius, sapientissimus Valq. opusc. de eleemofyn. cap. 4. dub. ult. n. 14. vbi sic asserit. Laici de bonis patrimonialibus possunt seruare ad statum suum, vel consanguineorum mutandum. Vnde vix in secularibus inuenies etiam in Regibus superfluum statui. Ita ille, & cap. 1. dub. 3. num. 26. ita etiam ait. Appello superfluum

Alibi in Ref. quæ hic est supr. §. 5. Quarto, & in Ref. §. 5. vlt. cursum à lin. 5. & in Ref. §. 5. vlt. & recitatur in aliis.